

Titel: BREV TIL: Louis Hjelmslev FRA: Paul Diderichsen

Citation: "BREV TIL: Louis Hjelmslev FRA: Paul Diderichsen", i *Louis Hjelmslev og hans kreds*, s. 1. Onlineudgave fra Louis Hjelmslev og hans kreds: https://tekster.kb.dk/catalog/lh-texts-kapsel_115-shoot-workidacc-1992_0005_115_19-47_0230/facsimile.pdf (tilgået 19. juli 2024)

Anvendt udgave: Louis Hjelmslev og hans kreds

Ophavsret: Materialet kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge det til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

Kære Professor Hjelmlev,
De
Tak fordi trods Deres stærkt optagne Tid har udfærdiget et saa udførligt Svar paa mine Bemærkninger. Det har ganske rigtigt bidraget til en yderligere Klaring, der vil komme de mundtlige Forhandlinger til gode. For det Tilfaldes Skyld, at disse ikke skulde naa at komme ind paa alle Enkeltheder vil jeg gerne skriftligt motivere eller præcisere min Stilling paa følgende Punkter (jeg følger Dispositionen i Deres Brev af 3/7 17).

ad A.
Jeg kan egentlig ikke se noget tragikomisk i, at vi har lagt ~~W.F.s~~ stenografiske Sengivelse af Forelesningerne til Grund for vore Forsøg paa at ~~erklære~~ anvende den glossematiske Teori ved Løsningen af de Problemer, vi arbejdede med; det er jo det eneste Sted, hvor der gives en - skizzeret og uforbindende - Fremstilling af disse Dele af Proceduren, og ~~bestemt for et~~ ^{i det store og hele} ~~alle de Steder, som jeg skulde komme ind paa nedenfor~~ ser det da heller ikke ud til, at der paa de Punkter af Forelesningerne, som vi har benyttet, findes Formuleringer, som De ikke kan godkende. Ej heller har det været vores Hensigt at sidde til Doms over Glossematikken; vi har efter bedste - men altsaa i betydelig Grad svigtende - Hvide søgt at bruge de foreliggende Antydninger til Løsning af et bestemt Problem, og selv om det ikke direkte skulde fremgaa af min sammenfattende Oversigt har det været en udtrykkelig Forudsætning at eventuelle Resultater, positive saa vel som negative - kun havde Gyldighed i det Omfang Stenogrammet dannede Deres nuværende Opfattelse, og i det Omfang vi havde forstået Dem rigtigt.
Da vi havde en tydelig Fornemmelse af, at det sidste kun var Tilfældet i begrænset Omfang, har vi hele Tiden gjort, hvad vi kunde, for at faa opklaret de Punkter, hvorom vi var i Tvivl, og da Deres Rejser og svrige Dispositioner ikke tillod at komme til Bunde i Sagerne før Afslutningen af Kollokvierne, søger jeg nu, saa vidt muligt, at indhente det foresatte. Det afsluttede Faust-Citat var da ogsaa mere mentet ^{paa} Deltagerne i Kollokvierne end paa Glossematikens Ophavsmænd, og der er vist ingen, der

at såls skille Planerne her.]

Meningen med at opstille et System af Konnotatorer i Teoriens første Opp. er, at man ved den ^{praktiske} ~~teoretiske~~ Beskrivelse af en given Tekst udtrykkelig skal gøre Rede for, under hvilke Konnotatorer den givne Beskrivelse har Gyldighed. I de Tilfælde, hvor der ikke kan påvises en lingvistisk Forskel mellem ~~de~~ ^{de} visse Konnotatorer bortfalder dette Mønsyn. Hjelmslevs Forslag om de ni Konnotatorer er paa ingen Maade at opfatte som teoretisk nødvendigt; det kan meget vel inden for Teoriens Rammer tænkes, at Antal og Fordeling endes væsentligt.

Udførelsen af de lavere Opp. er en logisk nødvendig Forudsætning for en teoretisk rigtig Udførelse af de højere; men det er i Praxis ikke muligt fx. at opstille en fuldstændig Register over alle faktisk forekommende Konnotatorer. Procedurekalkulen maa ~~is~~ ^{is} opfattes som et "Spørgeskema", hvor det ikke er nødvendigt at udfylde alle Rubrikker; ved hver enkelt konkret Undersøgelse udfyldes de Rubrikker, som menes at have Betydning.

ad B E:
og C 2

Forlemlingerne var oprindelig planlagt saaledes, at de skulde illustrere Metodens Anvendelse paa en given Tekst; men i den Form de fik, er de snarere at opfatte som en Oversigt over den abstrakte ^{semantiske} Kalkule med indføjede lingvistiske Exx. Man kan altsaa ikke uden videre lægge dem til Grund for en konkret Tekstanalyse (saaledes som jeg havde foresøgt); en fornyet Gennemlæsning af de paagældende Afsnit bekræfter kun mit tidligere Indtryk af, at Adskillelsen mellem semiologisk og Kalkule og ~~de~~ ^{de} lingvistisk Tekstanalyse her ikke er holdt strengt ude fra hinanden, saa at min Misforstaaelse paa dette Punkt - som jeg ikke er ene om - ~~ikke~~ ^{ikke} savner Holdepunkter i Teksten, se fx. S. 157f.).

ad B 3
og C 1:

Dette Punkt, hvis Drøftelse blev afbrudt af den behagelige Meddelelse om, at Prokosten var serveret, er for mig et Kardinalpunkt som jeg nødvendigvis maa have ~~af~~ ^{af}sluttet, hvis jeg skulde arbejde videre med Teoriens Anvendelse uden at kompromittere den og mig ved alvorlige Misforstaaelser; jeg ingen af de andre glossematiske interesserede, som jeg har drøftet Problemet med, har kunnet hjælpe mig til en tilfredsstillende Forstaaelse. Jeg skal derfor forsøge endnu engang at formulere mine Indvendinger, som De næg-

pe hæfteset helt rigtigt for paa.

7/2

Lad mig gaa ud fra de Formuleringer, som De udtrykkelig har givet i Deres Tilslutning, nemlig 1) at Funktion bestaar mellem Kategorier og 2) at Kategorierne er bestemt ved et Kendsmarke, der der først kan registreres i en højere Op. Vinder vi altsaa, at Helheder af en viss Grad lader sig dele hver for sig i to Dele, hvoraf den ene har Kendsmerket a, den anden Kendsmerket b, saa er det klart, at vi kan opstille en Kategori A med Kendsmerket a og en Kategori B med Kendsmerket b, og vi kan saa konstatere Funktionen mellem disse to Kategorier rent statistisk: i det undersøgte Tekstmateriale finder vi altid et Element af Kategorien A, hvis vi har et Element af Kategorien B osv.; men vi kan ikke i det enkelte Tilfælde, hvor vi ved en Deling konstaterer Elementerne Ax og Bx ~~sige afgøre, hvilken~~ Funktion der bestaar mellem disse Elementer eller de Kategorier, hvortil de hører; Vokalen a i Ha har ikke noget i sig, der danner Forudsætning for Konsonanten x.

6

Kat. 7
el.

Ganske anderledes ved den plerematisk Analyse af Kapitler, §§, Stykker, Perioder osv. Hvis det overhovedet (bortset fra specielle Tilfælde som Syllogismer, Definitionshierarkier algn.) er muligt entydigt og sikkert at konstatere Funktioner mellem Derivate* af samme Række paa disse Stadier, beror det ikke paa, at Kategorier, ~~XXXX~~ der lader sig identificere ved forskellige Notaa, rent statistisk kan konstateres at have Konnexion, men det beror paa et ekstralingvistisk, logisk eller sagligt, Forhold mellem Kap. I og Kap. II, § 7 og § 13 osv., et Forhold, hvortil man forgæves vil søge noget Analogt i Udtrykket eller paa Indholdsanalysens højere Stadier. Jeg kan ikke se rettere end at Ordet Forudsætning, der i Teorien ellers bruges i en overført Betydning om statistisk Koeksistens, her optræder i en ganske anden, mere "etymologisk" og "logisk" Tyd, der principielt er inkommensurabel med den ellers i Glossastikken brugelige.

5

(Eenklekkel
kat)
fugtligt
i de enkelte
for tyngs
bev. y
brachy

De anfører her over for i Deres Erv (under B 3 c 1°), at en Kategori eller et Element kan have Funktion til sig selv; denne paradoksale Formulering (som bestemt ikke findes i de foreliggende Glossematika, selv om der nok i Forelæsningerne beskrives Operationer af den som Ex. nævnte Art) kan muligvis forevares som et teoretisk nødvendigt Grensetilfælde - fra Logistikken kender man jo en Del saa-

8 {ip}

Setninger, der synes at stride mod "den sunde Hjerneforstand" - men saadan som De selv illustrerer de praktiske Konsekvenser af ~~den~~ Princippet, forekommer det mig, at det, man her konstaterer, er noget principielt andet end naar man paa den ovenfor anførte Maade registrerer statistiske Funktion mellem Kategorier, der hver for sig kan identificeres ved et bestemt Mærke. Har vi saadanne Kategorier af fx. selekterende og selekterede, bestaar der for det første Funktion mellem Kategorierne som saadanne (fx. Vokaler og Konsonanter), for det andet kan der registreres Funktioner mellem Elementerne inden for hver enkelt Kategori, dels mellem Invarianten (fx. a og i), dels mellem Varianter (fx. to a'er); men i det Tilfælde, hvor Kategorien siges at ~~ikke~~ være defineret ved Funktion til sig selv, er det jo kun det sidste Forhold der sigtes til.

Hvis der i Henhold til ovenstaaende ~~ikke~~ ^{den grammatiske Analyse} lader sig registrere ^{Opp} lingvistisk relevante ~~ikke~~ "statistiske" Konnexioner mellem Kategorier kendetegnet ved bestemte Mærker i Indholdet, og hvis der i Henhold til Forelæsningerne - saaledes som jeg har forstaaet dem - i Udtrykket paa disse Stadler kun kan registreres ~~ikke~~ Kombination (og dette endda kun mellem Elementer inden for samme Kategori), saa man slutte, at disse Operationer kan udgaa af den lingvistiske Analyse, og at den hidtidige Lingvistik altsaa ikke alene paa Grund af Snaversaen har undladt at interessere sig for dem. Det er da ogsaa mit bestemte Indtryk at de paagældende, meget udførlige Afsnit af Forelæsningerne ikke har ført til noget Resultat af Interesse for den analyserede Tekst eller for Lingvistikken i det hele taget, deres Betydning for den abstrakte semiologiske Kalkule ufortalt!

Hvad enten De nu kan anerkende Berettigelsen af mine Indvendinger eller ~~de~~ atter har misforstaaet Teorien, vilde ^{det} formentlig være spildt Kæbe at udarbejde de Trin af ~~den~~ ^{den} Analyse den paa tænkte grammatiske Analyse, som det var Hensigten vi skulde drøfte paa Mødet d. 19, og ~~at~~ vilde derfor være af stor Betydning for mit fortsatte Arbejde med Metoden, om De kunde faa Tid til at sende mig et Par Ord til Svar inden den mundtlige Forhandling (hvortil Wfr. allerede har tilsagt sin Narværelse); i modsat Fald foreslaer jeg, at Deres Brev af 3/7 suppleret med narværende gøres til Forhandlingsgrundlag.

Med venlig Hilsen

den
Paul Grønning